

UBÅTEN SOM LY

TORBJÖRN ANDERSSON/TT

FTE FÖRSVARET

Text Linus Ehn/Leds Komm

EN VACKER SENSOMMAREFTERMIDDAG 1981 SEGLAR ROLF LINDÉN IN I GÅSEFJÄRDEN PÅ VÄG HEM FRÅN EN HELGTILLSJÖSS. DEN UNGE OFFICEREN VÄLJER EN HEMLIG MILITÄRLED GENOM ETT SKYDDSSOMRÅDE OCH HAMNAR FARLIGT NÄRA ETT GRUND. HAN NOTERAR ETT NEDRASATSJÖMÄRKE OCH RAPPORTERAR DETTA TILL MARINBASEN. NÅGRA VECKOR SENARE HAMNAR EN SOVJETISK UBÅTSKAPTEN I SAMMA SITUATION MED ETT BETYDLIGT STÖRRE FARTYG.

Hösten 1981 är läget spånt kring Östersjön. I Polen strejkar fackförbundet Solidaritet i protest mot diktaturen som styr landet. Sovjetunionen genomför samtidigt sin största övning någonsin – Zapad 81. Över 100 000 man deltar och enorma militära resurser visas upp. Men när Rolf Lindén, chef för operativa avdelningen vid Blekinge Kustartilleriförsvaret, seglar hemåt med sin privata segelbåt, en Ohlsson 29:a, är tankar om läget på andra sidan Östersjön långt borta. Det är en tid långt före gps-navigering och hans fokus ligger nu på sjökort och sjömärken.

– Jag går i militärledens enslinje [som är markerad med sjömärken] på det ena skäret, men tittade mest bakåt för att hitta det aktere ensmärket på det andra skäret, men såg det

inte. När jag tittar framåt igen inser jag att jag är farligt nära Torumskär. Det aktere ensmärke syns inte, det måste ha rasat ner. Så kommande måndag ringde jag Örlogsbasen och rapporterade. Det är nog infört i deras loggbok, säger Rolf Lindén.

Marinen har vid den här tiden egna, hemliga leder för att kunna föra sina fartyg genom den svenska skärgården. Förmågan att kunna navigera efter dessa är helt avgörande för att inte gå på grund. På den här platsen är det rösen med vitmålad stenar och trätavlor som markerar enslinjen.

GRUNDSTÖTNINGEN

NÅGRA VECKOR SENARE kommer en annan skeppare på samma kurs som Rolf Lindén

gjort på väg hem från Utklippan den där sensommardagen. Vid tidpunkten var det saknade ensmärket inte återställt och möjligen var detta orsaken till den kommande händelseutvecklingen.

Kanske var det så att kapten Anatolij Michailovitj Gusjtjin från den sovjetiska östersjömarinen inte upptäckte att ett märke i enslinjen saknades, för rån det var för sent. Hans ubåt S 363 – mer känd som U 137 – går i vart fall kraftigt på grund 19.57 den 27 oktober.

De skeenden som föregick det att den sovjetiska ubåten U 137 körde upp på Torumskär är nog dokumenterade. Rolf Lindén var vid den här tidpunkten chef för operativa avdelningen vid Blekinge Kustartilleriförsvaret/FO 15 och deltog senare i två ubåtskom-

missioner som sakkunnig från Kustartilleriet.

– När de kom i den här farleden var det nedrasade ensmärket inte åtgärdat. Uppenbarligen var de riktigt duktiga på vad de gjorde, men girade fel och hamnade på grund, säger Rolf Lindén.

Tack vare kartläggning av den sovjetiska radiotrafiken och andra källor har det gått att fastställa exakt hur U 137 navigerade på väg in i Gåsefjärden timmarna före grundstötningen. Det har dessutom klarlagts vad den gjorde från det att den lämnade sin bas.

?? När de kom in i farleden var ensmärket inte åtgärdat. Uppenbarligen var de riktigt duktiga på vad de gjorde, men girade fel. ??

U 137 hade deltagit i övningen Zapad 81 och återvänt till sin hembas i Baltikum. Det hade gått ut order om att gå ut till havs med kurs mot Polen för att där ta ombord kärnvapen samt en kommandör. Därefter provianterade man i Östtyskland och inledde patrullering i ett område öster om Bornholm. Området benämns ”Byxan” och är den plats där sovjetiska fartyg patrullerade Östersjöns inlopp för att kontrollera in- och utgående sjötrafik.

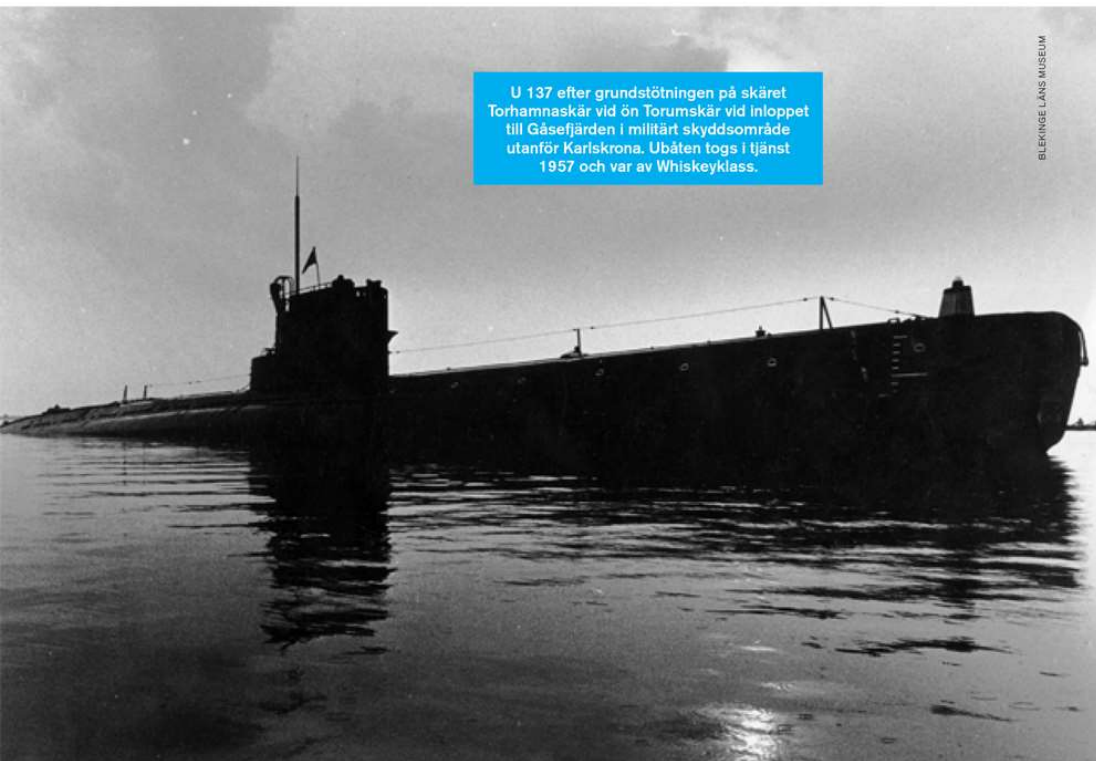
Den 24 oktober fick U 137 två signalmeddelanden. Innebörden var att fartygschefen skulle

ta fram ett särskilt paket med hemliga order ur sitt säkerhets-skåp. Därefter påbörjades U 137:s del i en större operation mot Sverige. Minst två, troligen tre stora ubåtar och minst en miniubåt ingår i företaget.

Vid tiden bedrev den svenska marinen provskjutning av en ny ubåtsjakttorped, torped 42, utanför Karlskrona skärgård. Ubåten Neptun och helikoptrar deltog i proven. De sker tisdagen 27 oktober och kvällen är stilla. Några ovidkommande fartyg syns inte till. Än.

DOLD FÖR RADAR

UNDER KVÄLLEN fastställer U 137 sitt läge genom ett antal manövrar runt Utklippan, Östersjöns då ljusstarkaste fyr. Fartyget uppträder försiktig med anledning av den svenska försöksverksamheten. När

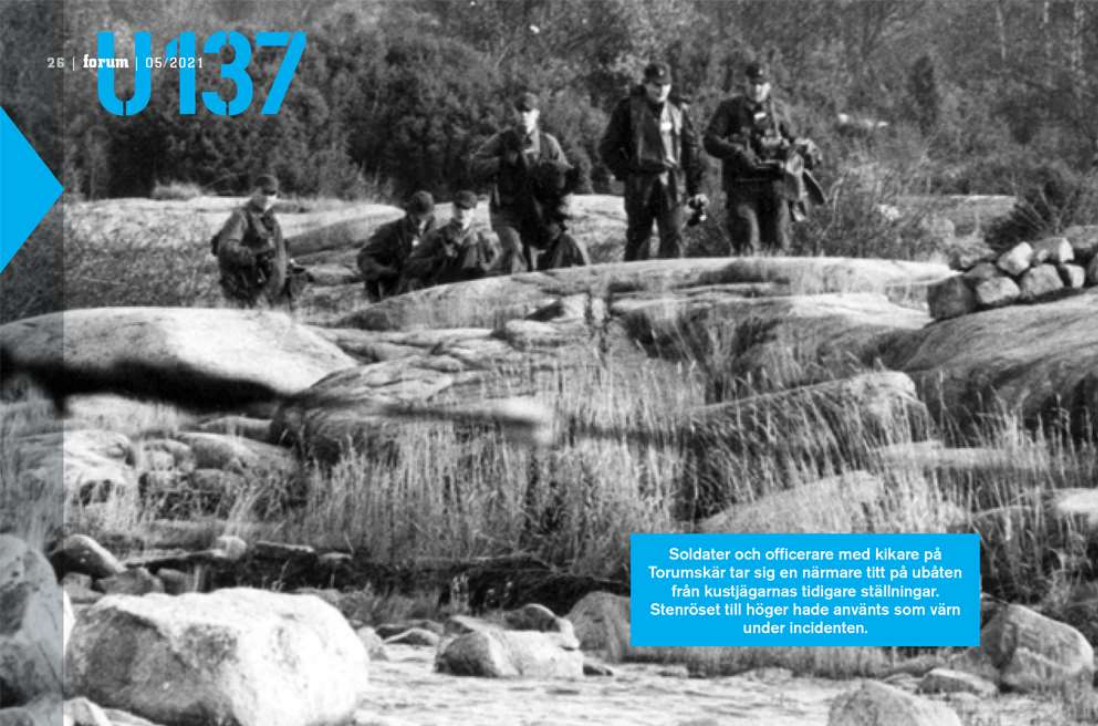
U 137 efter grundstötningen på skäret Torhamnaskär vid ön Torumskär vid inloppet till Gåsefjärden i militärt skyddsområde utanför Karlskrona. Ubåten togs i tjänst 1957 och var av Whiskeyklass.

BLEKINGE LÄNS MUSEUM

Vasilij Besedin, politisk officer, med händerna i vädret i tornet på U 137. Enligt egen utsägo var en av hans uppgifter att hålla vakt så att ingen ur besättningen flydde och hoppade av till Sverige.

BLEKINGE LÄNS MUSEUM

Soldater och officerare med kikare på Torumskär tar sig en närmare titt på ubåten från kustjägarnas tidigare ställningar. Stenröset till höger hade använts som värn under incidenten.

kusten är klar går hon upp till ytan och intar halvläge, tändlar lanternorna och går för dieseldrift med en motor.

– Det är väl genomtänkt. Det gör att hon lätt kan förväxlas med en fiskebåt i mörkret, säger Rolf Lindén.

Det finns också ett fiskeläge i närheten och fiskebåtar rör sig vanligen i området vid den här tiden. Radarövervakningen ser inte inne i skärgården. När ubåten lagt sig på kurs för att gå in mot Gåsefjärden går hon i den militära farleden.

Det hela fortsätter enligt plan fram till 19.57 när U 137 körde rakt upp på Torumsskär.

– Deras första åtgärd är att försöka backa loss för eldrift med en och sedan båda propellrarna. Vid 20.35 startar de dieslarna för att ladda batterierna för första gången, säger Rolf Lindén.

Vid 21.00 har ubåten fastställt sitt läge och rapporterar sin position. De rapporterar

en position cirka 3,5 kilometer bort, ett fel som sannolikt beror på att man gör det utifrån ett radiobaserat navigationssystem, det så kallade Deccasystemet, som kan visa fel inne i skärgården.

En sovjetisk miniubåt som också finns i området får order att gå söderut och plockas upp av ett specialfartyg kallat Muna. Ekipaget försvinner sedan mot Finska viken.

Runt 22.00 siktar fiskaren Bertil Sturkman ubåten som står på grund i Gåsefjärden. Morgonen därpå, onsdagen 28 oktober 09.54, ringer fiskarkollegan Ingvar Svensson på Sturkö till Marinbasen i Karlskrona och berättar vad som observerats. Drygt en timme senare, klockan 11.12, bekräftar kommandörkapten Karl Andersson på vedettbåten Smyge att en sovjetisk ubåt av typ Whiskey står på grund i militärt skyddsområde nära en fast sjöminering.

Runt 11.30 når informationen Överbefälhavaren och Försvarsområdesstaben.

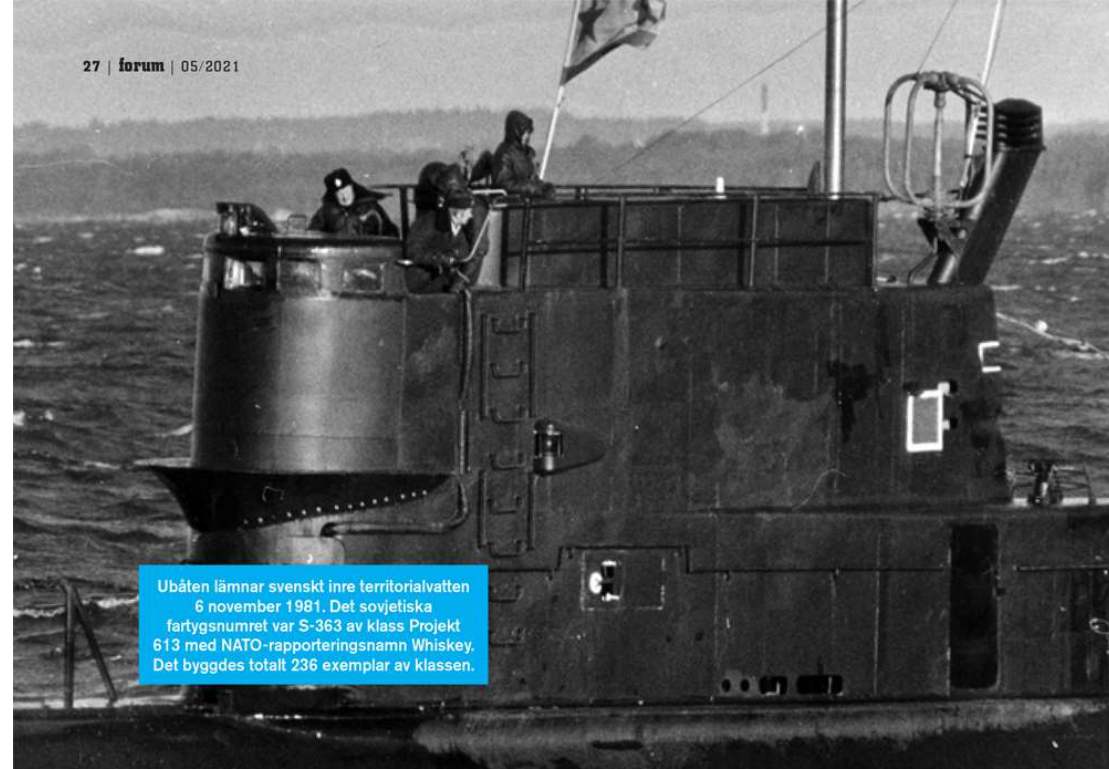
LARMET GÅR

EN KUPPFÖRSVARÖVNING med enheter från Kustartilleriregementet KA 2 i Karlskrona pågick i Malmö vid tiden. Den avbröts omedelbart och på eftermiddagen återvände flera officerare till staben i Karlskrona.

– Underrättelseofficern möter mig i dörren och säger utan att hälsa: ”Det står en sovjetisk ubåt på grund i Gåsefjärden”. Lagg av, jag har inte tid med sånt trams. Jag ska hämta ungar hos dagmamman, fick jag ur mig. Men bakom underrättelseofficern syntes flera allvarliga ansikten. Då insåg jag att det verkligen var sant, berättar Rolf Lindén.

Nya alarmerande uppgifter kommer snart. Försvarets Radioanstalt, FRA, kommer med uppgifter om att en sovjetisk

BLEKINGE LÄNS MUSEUM

Ubåten lämnar svenskt inre territorialvatten 6 november 1981. Det sovjetiska fartygsnumret var S-363 av klass Projekt 613 med NATO-rapporteringsnamn Whiskey. Det byggdes totalt 236 exemplar av klassen.

”Trots de neddragningar som gjorts åren före så var vi fortfarande fullt kapabla vid den här tiden.”

undsättningsstyrka är på väg mot Gåsefjärden. Vid 19-tiden 28 oktober 1981 närmar sig denna Sveriges territorialgräns.

På några av de sovjetiska fartyg som var på väg fanns en styrka ur Östersjömarinens specialförband. Enligt uppgifter som framkommit i efterhand hade de order om att tränga in och borda ett svenskt fartyg, dra loss ubåten och bege sig mot internationellt vatten.

– Trots de neddragningar som gjorts åren före så var vi fortfarande fullt kapabla vid den här tiden. Men för att nå full styrka hade en mobiliseringsorder krävts och det är något få regeringar vill ge i ett sånt läge, säger Rolf Lindén.

Kustartilleriet började nu improvisera. En helt ny, rörlig KA-pjäs fanns vid tillfället på Torhamns skjutfält för att skjuta in med barlastad ammunition. Artilleriledning med en då världsunik teknik testades samtidigt på ett skjutfält i närheten, kallad arte 719.

Systemet med ostörbar och avståndsmätande laser, avancerat tv-system och precisionsradar med topphemlig störskyddsfunktion omgrupperades och skarp ammunition fördes fram. Efter omfattande improvisation lyckas kustartilleriet också bemanna ett av de fasta batterierna med anställd personal som flygs in från olika delar av Sverige.

Det var en ständig kamp

mot klockan. En annan arte 719 kom på plats till det fasta batteriet på Tjurkö. Enligt beräkningarna återstod nu 15 minuter innan den sovjetiska flottstyrkan skulle korsa territorialgränsen.

– De beordrades slå på eldledningen trots att den inte var inmätt eller inkopplad. Men det är klart, den sovjetiska amiralen ombord på det största fartyget kunde inte veta det, säger Rolf Lindén.

Sovjeterna var 1 000 meter från gränsen och skulle nå den inom tre minuter. Stämningen i operationsrummet var iskall. Avståndet sjönk till 700 meter och tiden till två minuter. Nu fanns ingen återvändo.

LYCKAD BLUFF

ARTILLERILEDNINGSRADARNAS särskilda hoppfrekvens fick bara användas i krig, för att slå på den krävdes skriftlig order. Lindén skriver ner två rader på papper, ordern undertecknas

BLEKINGE LÄNS MUSEUM

U 137 på väg att förenas med den större sovjetiska flottstyrka som samlats utanför den svenska territorialvattengränsen. I bakgrunden syns siluetten av ett större sovjetiskt fartyg.

och vidimeras av sambandsofficern och sekreteraren.

Med 400 meter kvar till svenskt territorium signalerar den sovjetiske amiralen Kalinin den hemmabasen från sin jagare: "Svenskarna är beredda att öppna eld", och begär instruktioner. Svaret från Sovjet kommer: "Gör ingenting".

– 30 sekunder efter att vi slagit på hoppfrekvens kunde vi se att farten gick ner på de sovjetiska fartygen.

Bluffen gick hem.

AVBLÅST FRITAGNING

KLOCKAN 21.00 STANNAR den sovjetiska flottstyrkan vid territorialvattengränsen.

Fritagningen blir avblåst av den sovjetiska ledningen 02.30 den 29 oktober. Enligt den ursprungliga sovjetiska planen skulle fritagningen inledas 03.00. Sovjetunionen var en halvtimme från att inleda stridshandlingar mot Sverige. Då var det tunga batteriet på Tjurkö inkopplat och kunde öppna eld.

– Det svenska försvaret hade då ingripit med all kraft för att stoppa dem. Alla vapengrenar hade ingripit med full vapenmakt.

Men överraskningarna var inte slut.

På förmiddagen senare samma dag får en ubåtsjaktshelikopter kontakt med ännu en stor ubåt i området nära Utklippan, också inne på svenskt vatten. Men den tvingas gå hemåt för att tanka.

– Långt efteråt talade jag med fiskare som bekräftat det här. Det var en likadan ubåt som den som stod på grundet sa denne. Fiskarna ute på öarna var dock ovilliga att prata med myndigheter över huvudet eftersom de var rädda för att

FOA, anlände till Karlskrona. Senare under natten visade deras undersökningar ett tydligt och bistert resultat. En eller flera kärnladdningar fanns i de övre torpeduberna på U 137.

– Det är ju något oerhört att gå in på svenskt inre vatten med kärnvapen ombord. Exakt vad det var för vapen som gav utslag kan vi inte veta med säkerhet. Samma stridsspets kan användas i både torpeder och minor. Vi fick senare uppgifter om att en grupp oznatz, särskilt

”Det går inte en dag utan att jag tänker på de här dagarna. Vad som kunnat gå galet och hur det hade påverkat oss.”

råka ut för repressalier senare då ofta fiskade nära den sovjetiska kusten, säger Rolf Lindén.

Vid middagstid torsdagen 29 oktober upptäcktes en sovjetisk högsjöbogerare innanför Utklippan, på svenskt vatten, på väg mot Gåsefjärden. Ubåten Neptun lade sig i vägen och senare lades isbrytaren Thule som spärr i inloppet till fjärden.

UPPTÄCKER KÄRNVAPEN

DET VAR FORTFARANDE torsdag när två experter från Försvarets forskningsanstalt,

tekniskt utbildade spetzna, fanns ombord på ubåten. Man kan lägga uppgifterna bredvid varandra och dra slutsatser, säger Rolf Lindén.

Fredagen den 30 oktober började ett diplomatiskt spel på högsta nivå. Det skulle också leda fram till upplösningen av dramat. Bevakningen av ubåten gick över till rutin och nu hade Försvarmakten samlat ytterligare resurser som gjorde att Sovjet avskrev alla planer på en fritagning med våld.

Händelseutvecklingen vid

U 137 lämnar svenskt vatten eskorterad av fartyg från marinen 6 november 1981.

BLEKINGE LÄNS MUSEUM

Gåsefjärden lugnade ner sig men förstärkningar anlände på båda sidor.

Under helgen genomförde FOA:s tekniker flera undersökningar och på måndagen kunde de slå fast att kärnvapen fanns ombord. På tisdagen informerades regeringen.

Dåvarande statsministern Thorbjörn Fälldin gav allmänheten beskedet om kärnvapen ombord på U 137 vid en presskonferens torsdagen 5 november. Dagen efter åter-

vände ubåten österut för egen maskin.

Det har gått 40 år sedan Rolf Lindén var chef för operativa sektionen vid Blekinge kustartilleriförsvaret.

– Det går inte en dag utan att jag tänker på de här dagarna och vad som kunde ha hänt. Vad som kunde ha gått galet och hur det hade påverkat oss. Stora områden hade kunnat bli helt oboeoliga. Jag tycker att Sverige, och vi, löste situationen på ett helt utomordentligt

10 DAGAR SOM SKAKADE SVERIGE

1981. Lördag 24 oktober: U 137 inleder sin operation mot Sverige.

Tisdag 27 oktober: U 137 går på grund vid Torumskär i Gåsefjärden klockan 19.37. Fiskaren Bertil Sturkman från Sturkö upptäcker ubåten runt 22.00.

Onsdag 28 oktober: Fiskaren Ingvar Svensson ringer Marinbasen i Karlskrona och meddelar Bertil Sturkmans observation klockan 9.54. Vedettbåten Smyges befälhavare Karl Andersson konstaterar att en sovjetisk ubåt typ Whiskey

står på grund klockan 11.12. ÖB Lennart Ljung informeras runt 11.30. Den sovjetiska undsättningsstyrkan gör halt vid Sveriges territorialvattengräns klockan 21.00 och ankrar.

Torsdag 29 oktober: Sovjet blåser av planerna på en fritagning klockan 02.30. Ytterligare en främmande ubåt observeras vid Utklippan klockan 10.45. Svenska ubåten Neptun hindrar en sovjetisk bogserbåt att gå in i Gåsefjärden runt middagstid. Den Sovjetiska flottstyrkan

förstärks. Experter från FOA anländer till Karlskrona.

Fredag 30 oktober: Förhandlingar inleds mellan Sverige och Sovjet.

Lördag 31 oktober: Sovjets regering ger en offentlig ursäkt till Sveriges regering.

Måndag 2 november: Tekniker från FOA kan bekräfta att U137 bär kärnvapen. U137:s kapten Gusjtjin förhörs 13.30 av Försvarmakten och Säpo. Under tiden dras U137 av grundet av två svenska bogserbåtar och förs till en förtöj-

ningsplats i lä då vädret är hårt.

Tisdag 3 november: Vid ett regeringssammanträde bekräftas att U137 bär kärnvapen.

Torsdag 5 november: Statsminister Thorbjörn Fälldin håller en presskonferens vid 16.30-tiden där det meddelas att ubåten är utrustad med kärnvapen.

Fredag 6 november: På morgonen lossas U137:s förtöjningar och ubåten går mot Sovjet för egen maskin.

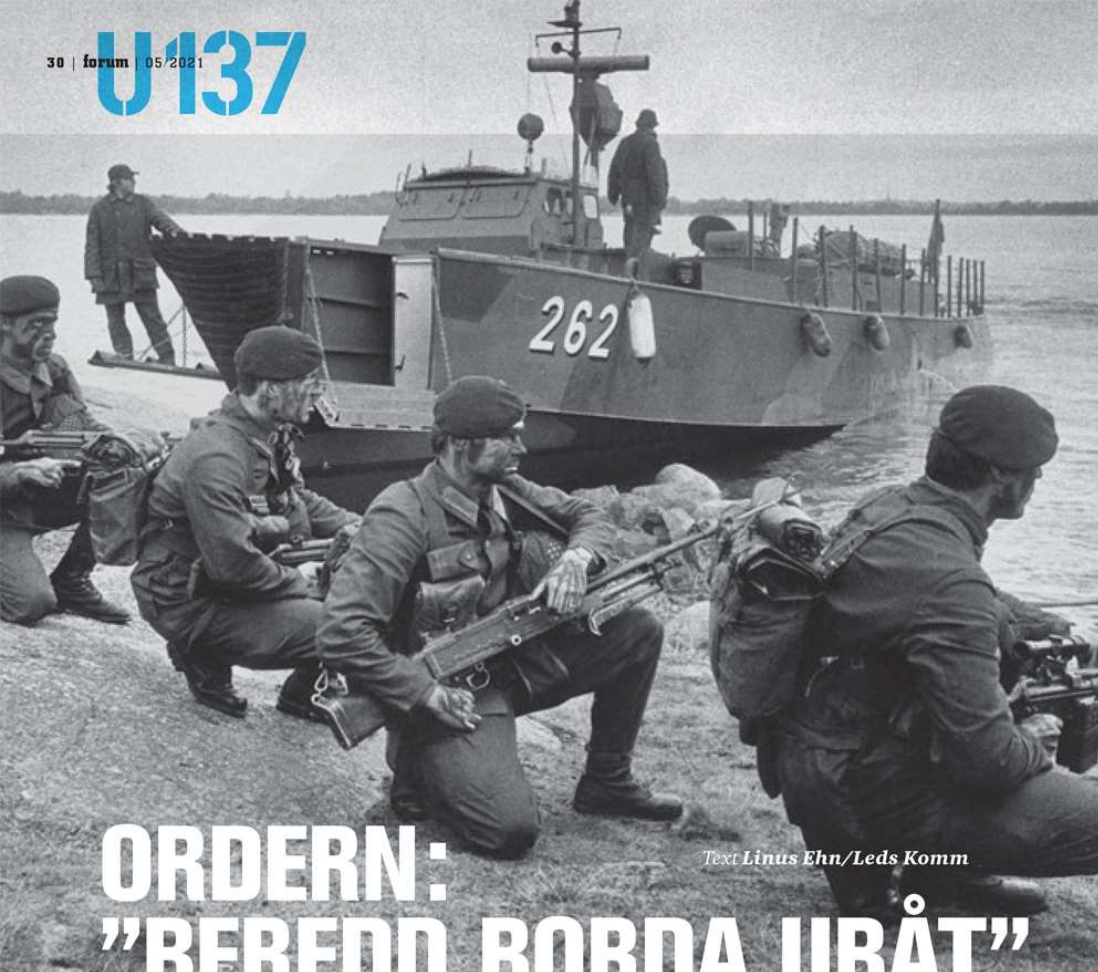
NIVÅN HÖJDES

U 137 BLEV EN väckarklocka för Marinen och hela samhället. När Rolf Lindén återvände till jobbet veckan efter incidenten väntade nya arbetsuppgifter.

Resten av hans yrkesliv i Försvarmakten kom helt att präglas av arbetet med att förbättra ubåtsskyddet och öka förmågan att bekämpa ubåtar på ett eller annat sätt.

– Det blev en helt annan kultur. För min del finns ett yrkesliv före U 137 och ett efter. Nivån höjdes dramatiskt, säger Rolf Lindén.

– Vi blev proffsigare och var mycket bättre utrustade. Runt 1995 hade vi alla system klara, vilket säger något om hur lång tid det tar att bygga upp en enda förmåga. ◀

ORDERN: "BEREDD BORDA UBÅT"

Text Linus Ehn/Leds Komm

PÅ FÖRMIDDAGEN ONSDAG 28 OKTOBER 1981 FICK 16 KUSTJÄGARE ORDER ATT BEGE SIG TILL KARLSKRONA. DEN SOVJETISKA UBÅTEN U 137 STOD PÅ GRUND OCH VÄRLDEN HÖLL ANDAN.

– JAG BEKYMRADE MIG mest över att jag skulle frysa eftersom jag glömt långkalsongerna, säger Leif "Ecka" Eriksson, som var ung kapten vid kustjägarna 1981.

Det började som en dag lik många andra på KA 1 i Vaxholm med bas på Rindö. Först skjutövning på Södra fältet med värnpliktiga befälselever

som ryckt in några månader tidigare. Sedan förberedelser för att ta emot resten av värnpliktskullen kommande vecka och slutligen hem till familjen.

Men på förmiddagen den 28 oktober kom kompanichefen, major Hans-Jochen Seifert, springande med en order som skulle vända upp och ner på tillvaron för en grupp på 16 yrkesofficerare vid Kustjägarskolan.

OMÖJLIG UPPGIFT

ORDERN: Omgruppera till Karlskrona. Beredd borda ubåt.

Leif Eriksson och hans officerskollegor begav sig

hastigt till förrådet på Rindö och hämtade vapen och skarp ammunition.

Därefter tog de sig till Bromma flygplats där de gick ombord på en TP 84 Hercules. De anlände till KA 2 i Karlskrona senare på onsdagen.

– Vi visste bara att en ubåt gått på grund efter att ha sett det på SVT:s Aktuellt. Hur fan, rent ut sagt, ska vi göra för att borda en ubåt, frågade vi oss.

– Jag blev chef för vad som skulle kallas Bordningsstyrka 1, säger Leif "Ecka" Eriksson, som då var nyutnämnd kapten.

De gjorde sig redo för strid, målade sig med maskeringsfärg

Kustjägerofficerare och värnpliktiga övade så kallad våldsamt landstigning, under en mediaträff.

och kontrollerade utrustningen. Därefter ryckte de fram taktiskt mot Torumskär, som därtills bevakats av den lokala beredskapsstyrkan. Kustjägarna ställde upp kulsprutan och ryckte fram till sina stridsställningar drygt 20 meter från ubåten.

– Stor aktivitet utbröt i ubåtens torn när de såg oss. De misstänkte nog att någon typ av aktion mot dem var förestående, säger Leif Eriksson.

– Därefter evakuerade vi beredskapsstyrkan, en grupp soldater i värmejackor, med gevär 96 Mauser, som satt på skäret och såg ledsna ut. Vi delade upp oss i två grupper och började bevaka ubåten i tolvtimmarsskift.

SAKNADE YRKESFOLK

DEN ENA BEVAKADE ubåten, den andra övade bordning av ubåt med stegar. Men de insåg snart sina begränsningar.

– Vi kommer inte att klara det. Det här kommer att gå åt helvete. Vi rapporterade till

högre chef att vi inte skulle klara det utan stora förluster och efter det hörde vi aldrig något mer om bordning, vilket var ganska skönt.

Vid den här tiden hade Försvarmakten inga specialförband som kunde lösa den typen av komplexa uppgifter. Det här var också en tid långt före de anställda soldaternas tid. Eftersom det bara fanns värnpliktiga soldater och gruppbefäl

delen kunde då återhämta sig i en förlägningsbarack några öar bort.

– Jag höll konstant koll på säkringen på mitt och de andras vapen. Ett misstag hade fått katastrofala följder, så spänt som läget var. En kollega skämtade om att han aldrig varit så nära att starta ett världskrig. Ingen skrattade.

Ute på klippan kom det besked över radion som patrullen

?? Jag höll konstant koll på säkringen på mitt och andras vapen. Ett misstag hade fått katastrofala följder.??

saknades förband som kunde sättas in snabbt under vissa delar av året. Hösten 1981 var en sådan tid.

– Vi fick dit en kull värnpliktiga fallskärmsjägare, men de fick bara bevaka tillfartsvägar. Ledningen ville bara ha yrkesanställt folk nära ubåten.

Kustjägarna byggde en förläggning och inrättade observationsplatser på klipphälarna. En grupp om åtta man bevakade ubåten på drygt 20 meters avstånd. Den andra

hoppats slippa få: sovjetiska helikoptrar närmar sig snabbt.

– Vi gjorde oss redo. Min AK 4 med kikarsikte var skjutklar och jag hade öppnat eld om så krävts. Men det var skönt att radaroperatören återkom på radion och sa att de sett fel. Inga helikoptrar var på väg.

1981 hade inte ens jägarförbanden bildförstärkare eller andra användbara mörkermedel. Stora strålkastare fördes därför ut till skäret för att belysa ubåten under dygnets mörka timmar.

HÖGT SPEL

DET BESLUTADES TIDIGT att kustartilleriets fasta batteri Tjurkö i Karlskrona skulle bemannas.

– Man ringde till KA 3 i Fårösund där en kurskamrat från officershögskolan var artillerist. En polisbil hämtade honom på natten och han flögs in. Tillsammans med ytterligare några bemannades en pjäs och en mätstation. Man korrekionssköt kustartilleriet för första gången sedan andra världskriget.

I en annan del av insatsen pågick ett högt spel. En sovje-

Uniform M 59, AK 4 och Grön basker med treudd. Leif Eriksson till höger i bild på Torumskär 1981.

tisk undsättningsexpedition på väg mot ubåten stoppades genom en vågad aktion där en artilleriledningsradar försattes i skarpt läge och låstes på flaggskeppet, vilket fick den sovjetiske befälhavaren att tänka om.

Spänningen sjönk för en tid. Men det skulle ändras.

På det skär där kustjägarna låg anlände snart en hemlighetsfull grupp från Försvarets radioanstalt, FRA. I ett tält bredvid kustjägarnas förläggning installerades avancerad utrustning.

– Jag minns väl hur en mycket bestämd kommandörkapten stoppade oss från att gå in och titta på prylarna. Men senare förstod vi att den bland annat hade använts till att avlyssna och störa ut ubåtens kommunikation med andra sovjetiska förband.

KÄRNVAPEN OMBORD

TEKNIKER FRÅN Försvarets forskningsanstalt, FOA, hade på eget initiativ tagit sig till Karlskrona med utrustning för att mäta radioaktivitet. Resultaten från mätningarna nådde inte ner till styrkan på plats i Karlskrona skärgård.

I stället fick de informationen inne på marinbasen, genom SVT:s ”Rapport” den 5 november, då statsminister Torbjörn Fälldin lämnade det bistra beskedet:

”Enligt de undersökningar vi har företagit oss är den sovjetiska ubåten, med stor sannolikhet, bestyckad med kärnvapenladdningar.”

– Det var ett dramatiskt besked, men vi var inte förvånade. Märkligt nog var det inte något vi oroade oss för där och då.

Bevakningen av ubåten blev rutinmässig efter de första händelserika dagarna. Regeringen

fattade beslut om att U 137 skulle bärgas och återbördas till Sovjetunionen. Ubåten drogs av grundet och fördes till en ankringsplats i väntan på att få återvända österut.

Efter tio dagar var insatsen över. Vapen och utrustning låstes in och det blev dags att åka hem.

– Jag åt en god middag med min fru och somnade tidigt. Jag

rinen att vi skulle sätta upp en bordningsstyrka och jag blev chef för den. Styrkan kom att kallas Fotbollslaget och vi fick ganska fria händer att beställa de vapen vi ville ha: hagelgevär, chockhandgranater och revolverar.

Utrustningen förvarades i containrar som snabbt kunde flyttas till rätt del av landet.

– Vi övade också mot en

”Vi hade en speciell laddning med riktad sprängverkan som vi skulle använda för att fienden inte skulle kunna gå ner.”

Leif "Ecka" Eriksson var nytjänad kapten vid Kustjägarskolan vid KA 1 i Vaxholm när U 137 gick på grund i Karlskrona skärgård. I dag är han pensionär och minns händelserna. Han har sparat tidningarna från 1981, där det rapporterades flitigt från Karlskrona.

vaknade till mitt i natten och satte mig upp. Min hustru undrade vad jag höll på med, då frågade jag var mitt vapen var. Hon kramade mig och sa åt mig att krypa ner i sängen igen.

Händelserna i Karlskrona i oktober 1981 blev en väckarklocka som kom att innebära förändringar inom Försvarmakten.

– Det här var första gången jag insåg att vi måste vara stridsberedda redan nu. Efter det här snäppte vi upp hela organisationen.

Leif Eriksson kom senare att arbeta med att bygga upp en ny och hemlig enhet.

– Efter U 137 beslutade Ma-

ubåt och kom fram till hur vi skulle göra en anköring. Då bestämde vi oss för att aldrig gå ner i ubåten. Det vi ska göra om den vägrar lyda våra order är att borda och bogsera den därifrån.

– Vi hade en speciell laddning med riktad sprängverkan som vi skulle använda, för att fienden inte skulle kunna gå ner under ytan. Men om den verkligen hade fungerat på det hårda skalet vet jag faktiskt inte.

B-LAG TROTS ALLT

STYRKAN VAR PÅ plats under den så kallade Karlskrona-incidenten 1984. De var beredda och hade en rysk tolk med sig.

– Mot slutet av 1980-talet lades styrkan ner. Vi hade haft en relativt stor chans att lyckas med ett skarpt uppdrag. Men innerst inne tänkte vi nog att det här är lite för komplext.

– Jag har själv fått tjänstgöra med Royal marines och var på studiebesök i Storbritannien hos det marina specialförbandet Special boat service. Då insåg jag att vi visserligen var bättre än 1981, men vi hade fortfarande varit ett b-lag i sammanhanget. ◀